

REVISTA DE CATALUNYA

ANY I

BARCELONA, 24 D'ABRIL DE 1912

NÚM. 4

La política nacionalista

ESTÀ en perill l'actuació del catalanisme. L'ener- ven constantment les veleitats dels homes de dreta, cada dia més inclinats a emigrar de la política netament catalana amb l'ilusió d'influir la vida de l'actual règim. Volen debilitar-la amb concessions administratives els primats de les dues clienteles dinàstiques. L'entravanca la desorientació en la qual viuen els nacionalistes. La roseguen, en fi, els corrosius del més vulgar i xorc oportunisme.

El perill es greu, no certament per la valua intrínseca dels que emigren, sinó fonamentalment per la repercusió a Catalunya del fracàs que'ls espera en la nova acció que van a emprendre, i per la deplorable desorientació dels estols fidels a l'idealitat nacionalista.

Contempla als emigrants, no una opinió irada, sinó una opinió solament curiosa. El trist espectacle de la fugida no engendra la forta emoció patriòtica, sinó un pur escepticisme. Tothom oblida que no surt de Catalunya una selecció d'homes eminents, ni un grupu audaciós triomfador en les lluites electorals, ni una perfecta encarnació i representació del poble, ni un ideal robust, plèdric, irresistible, cridat a la conquesta de terres propícies després de dominat enterament el propi territori.

Es aquesta actitud de l'opinió pública catalana el pitjor símptoma del perill. Amb ella sembla absent el fons romàntic e idealista del moviment nacional. I ella pot corrompre, amb el contacte i la comunicació amb el règim, la política genuinament patriòtica. Així s'abaten les energies pregonas dels pobles contrariats en la seva evolució, i així cristallitzen en mides administratives les solucions inicialment més pures del nacionalisme.

Es precis confessar amb noblesa el general defalliment, i combatre amb valentia les causes que'l motiven. S'ha de ponderar la ridícula immensa dels que en hores crítiques volen iniciar una política d'expansió catalana, com si fos possible el transport d'idees sense fortaleza i sense auriola. Ha de dir-se arreu, sense eufemismes, que es funest el gest napoleònic desde la presó de Santa Elena.

I's deuen reconèixer les dificultats i les deficiències de la política nacionalista, afirmant la necessitat de concretar-la a la conquesta de l'ànima popular i a l'intensa difusió de l'ideal patriòtic.

No hi ha avui a Catalunya cap nucli ni cap partit que pugui dir-se genuinament i fortament nacional, en el sentit d'extès i viu en ciutats i viles, provincies i comarques. Les millors organitzacions són locals o fragmentaries. Ningú triomfa en la metròpoli. Ningú aplega ni dirigeix una corrent ampleament nacionalista.

Per aquesta raó no s'ha creat el domini eminent de l'idea nacional sobre la terra i els homes de Catalunya. L'idea catalana no ha penetrat en totes les classes socials, no ha arrelat en la multitud, no ha pogut convertir-se en veu del poble ni en orgue poderós de la consciència colectiva.

Hem de crear-la nosaltres la política nacionalista.

Ha de consistir en l'orientació persistent, tant de l'ideal com de la vida catalana; en la lluita permanent i heroica per la conquesta de ciutats i viles, provincies i comarques; en l'acció de desvetllament de les energies socials; en l'implacable destrucció de les oligarquies anti-patriòtiques, foragitades de tota investidura catalana.

Ha d'esser l'art i la missió de preparar l'avenir, d'accelerar el progrés, d'invadir-ho tot, vida material i vida espiritual, en nom d'un ideal de pàtria. I aquest ideal no pot esser ni desconegut ni foraster en cap de les classes socials, en cap dels moments, ni en cap de les lluites suscitées per les frisançes i els frotaments de la vida.

Ha de tenir un sentit essencialment actuador, de energia en acció, de principi de vitalitat, de vigorós esforç pera empènyer la marxa infadigable de la societat catalana, més agitada en els grans nuclis urbans, més inerta en les poblacions petites.

La política no pot esser d'estancament ni de quietisme, perquè ha de bullir i moure-s com la vida. No pot esser atàvica sinó en pobles sense ideal o

sense història. La reclamen a tota hora les ambicions progressives, les ansies inagotables de la fuga humana, eternament commoguda per ambicions i somnis.

O nosaltres els catalans no serem res, o tindrem la fe, l'acció, el poder i la direcció col·lectiva de Catalunya. Per damunt de tot, hem de posseir la terra catalana, que no es nostra, la metròpoli nacional encara perduda, i la llar familiar, que segueix habitada per gent forastera. No devem trobar-nos lluny de la confiança general del país, ni lluny de l'influència decisiva sobre l'opinió pública.

La política nostra ha d'esser antagònica de la dels que van a articular-se i a fracassar en la política del règim, exclusivament oligàrquica. Davant l'obra d'aquells, contrària al nacionalisme, s'han d'aixecar l'acció d'una democràcia nacional, les virtualitats més fons de la vida popular, les lliures energies de l'ànima patriòtica, i l'impuls de progrés i dinamisme latent en l'entranya de Catalunya.

Hem de sentir en tots moments l'obsessió forta e inefable de l'ideal nostre, servint-lo amb desinterès i amb entusiasme pera que augmenti el patrimoni espiritual del nostre poble, pera que afirmi en les relacions socials la llibertat, la solidaritat i la justícia, i pera que continuï la civilització i l'història de la nostra raça.

El nacionalisme ha de tenir una política i una actuació xifrades en les conveniències generals de l'ànima col·lectiva, regides per les fortes individualitats seleccionades pel geni de Catalunya i sempre infiltrades per l'esperit de la multitud. Ha d'apoderar-se de l'aire nacional, de les corrents internes de la vida catalana, de les forces cridades a triomfar i de les idees destinades a realitzar-se, de la llevor de quimeres i d'esperances entregades per l'ideal a la fecunditat de la nostra terra viva.

Així devem respondre al manament imperatiu de les altes consciències catalanes. Quan tornin els fugitius, han de trobar l'ambient i la multitud en plena saturació patriòtica. Quan caigui abatuda la minsa selecció dels que se'n van, ha de seguir en peu, gloriosa i robusta, la selecció col·lectiva dels que lluitem per la pàtria. I quan ens imposin, com un vestit de lloguer, unes institucions administratives de pur precari, ha de brillar en l'infinit el més enllà de l'ideal etern de Catalunya.

J. LLUHÍ RISSECH

Gloses ciutadanes

EN el llibre de *La Ben Plantada* — aquest aplec de glosaris editat per quarta volta — incidentalment s'esmenten algunes frases de les avui en voga dintre la literatura castellana: *la fuerte tierra, el paisaje austero, la estepa desnuda, los hombres de las tierras pardas, Zuloaga, pintor de Castilla, tierra de místicos y guerreros...* En noveles i versos sonen i ressonen amb dura insistència uns quants mots: *el yermo, los trigales, el solar, la casona...*

Àvila, Burgos, totes les viles i ciutats castellanes de rancis prestigis són evocades sovint, en líriques parrafades que regalimen anyorança. Ademés, molts literats joves escriuen en un *recio castellano*.

Sabeu què es tot això? No li trobeu nom escaient? Tot això es, i cal que aixís l'anomenem, regionalisme.

Nosaltres, els ambiciosos fills de Catalunya, deiem acontentar-nos amb un regionalisme semblant.

El nostre, de regionalisme, seria bon xic més alegre. Per base el porró inflammat de la sang de nostres vinyes, la sardana, dansa de germanor i de llibertat, i la barretina, roja i gaia sobre les testes juvenils, morada i seriosa sobre'ls caps venerables. Adhuc, pera ornament d'aquesta santíssima trinitat, foren lícites algunes disquisicions que ens erigissin en senyors del Mediterrà i en hereus universals dels grecs.

Aixís fórem un poble prudent i bon minyó. Aquest regionalisme tant pintoresc, tant decoratiu, que tot sol pot assegurar l'èxit d'una sarsuela, ens faria estar bé amb tothom. Es molt probable que'ls nostres cants populars, qualsevol dia se possessin de moda i fossin cantats en totes les reunions cursis d'Espanya, entre una *muñeira* i un *zortzico*. I l'Orfeo Català, ara que es a Madrid, podria fer conèixer *Els Segadors*, i tingueu per segur que, com els canta admirablement, serien ovacionats amb delirants entusiasmes.

Sí, amic lector, un regionalisme aixís es lícit, sà i honorable. Perxò, tot lo demás que tu has anhelat, deus gitar-ho fora del teu cor, car es molt terrible metzina.

Ben mirat, no es lo pitjor que tinguem ideals ambiciosos i excessius; nostre pecat capital està en el cinisme amb que'ls proclamem. Si callessim com morts, amagant nostres ideals nacionalistes de tal manera que no'n traspues ni la flaira, llavors podríem fer-nos les més falagueres il·lusions.

A Madrid, ademés d'un senyor que preconitza la política hidràulica, n'hi hauria un altre que en mitings, intervius i discursos parlamentaris, diria: la descentralització política i administrativa es la única salvació d'Espanya! Aquest senyor, home llest, diputat ministrable, un dia fora ministre. Aquest senyor, a corre-cuita, amb una discussió grisa i monòtona, faria triomfar una llei que no demanava ningú. Aquesta llei, silenciosament, donaria a Catalunya una ampla autonomia política i administrativa, al costat de la qual fora una bagatela aquesta Mancomunitat que avui se demana.

CARLES SOLDEVILA

El mirador de la Rambla

Vui fixar una diferencia més de la Rambla amb les altres vies similars espanyoles. Aneu al carrer d'Alcalà de Madrid, al de Las Sierpes de Sevilla, al de Larios de Màlaga, al de la Pau de València, al *Sardinero* de Santander o al *boulevard* de San Sebastián, retalls de Madrid, a l'estiu, i en ells hi trobareu aquells figurants tradicionals de les galanteries espanyoles que s'anomenen *viejos verdes*. A la Rambla no n'hi han de *viejos verdes*. En l'adaptació de vida francesa que fem, hem prescindit del *vieux marcheur*. Quan tenim de parlar d'aquests homes vitals que volen retenir la gloria dels vint anys, no trobem una exacta expressió catalana i diem *viejo verde*, com si mai s'haguessin donat a Catalunya, com si fossin un producte més de la dominació castellana.

Tu, bon patriota, que vas llegint això, no deus alegrar-te de que'ns manqui en l'ornamentació ramblista aquest figurant de l'escatologia contemporània. En el cor del *vieux marcheur* hi bull la mateixa frisança del doctor Faust. Ell sent com s'enfondeixen les arrugues, fallen les cames, s'anquilen les articulacions, cauen els cabells i la mèdula s'enerva, mentres tot es com era ahir, bellugadiç i rutilant. Blaveja'l cel, pecigolleja'l sol la carn, passen les moces amb temptacions rumbores. Es ell, el pobre vell que també fou fort i temptador, l'única cosa feble. Però ell no's dona, i cau la tintura en els cabells, i llueix el postiç en la boca i un clavell posa en el trauc la seva pompa. Es l'ilusió que recama les tristesses de la caducitat; són tots els instints vitals que no's rendeixen; es l'home que troba en el propi cor la font de Juvenci. Don Joan no's resignarà mai a la jubilació i en la seva vellesa encara voldria tenir els matins triomfants i creurà que hi ha seducció en les seves paraules que canten les glories dels petons. Perquè, doncs, no respectar don Joan sexagenari, com respectem les belles banderes, plenes de pretèrites victòries? Ells, els don Joan valetudinari, són el filosops de l'amor. Passen per entremig de les joventuts turbulentes, plens de serena picardia, com dient-nos que s'ha de fruir amb la delectació intensa i mesurada que's posa en la libació d'un Borgonya gaire bé centenari. I fent la vista grossa, no s'enfaden si la seva acompanyanta ens mira amb massa insistència. L'amor pera ells ha de esser serè i elegant, la fidelitat esdevé quimèrica; i tots, quan serem com ells, trucarem a la porta de la amiga amb l'inquietut de que a dins i amb ella, esti-

gui tancat l'amor amb cabellera negra i les dents ben fortes pera mossegar en les fruites de l'arbre prohibit.

A la Rambla no hi ha encara vells verds. I en veritat us dic que no serem perfectes mentres no vaguin per la Rambla, pulcres en l'habillament, la flor al trauc i els mostatxos blancs virilment enlairats. Jo sempre he cregut que més que en les cabelleres juvenils, s'assentava el poder de Roma en les calves dels seus senadors. Recordeu sempre que Julius Cèsar era calvo.

Le Bargy... Un dels *arbiters elegantiarum* de París, ha passat per la Rambla. Nosaltres no hem pogut veure com emmarcava la nostra decoració democràtica el *chic* d'aquest actor que ha fet per igual famosos el seu frac i la seva declamació. Tal volta el seu *dandysme* resulti tant immaculadament correcte com el d'en Joan Dax, i tant literari com el d'en Fouquiè; però tenim de confessar que la seva figura, presentada per un follet de propaganda editat per el *Gil Blas* i repartit per l'empresa, ens ha desplagut una mica. En el senyor Le Bargy tant pentinat, tant *poseur*, ens ha semblat reconèixer an el conegut senyor Mir i Miró. Si el senyor Mir i Miró fos actor i no regidor, i anés en *tournee* per extranyes terres, se presentaria en els prospectes anunciadors lo mateix que l'actor francès. I es que l'elegancia dels francesos sempre té regust d'elegancia de *coiffeur*, que es com apareixia en Le Bargy: com el president del gremi de *coiffeurs* de París.

En Mirbeau no's va cansar de llançar virulencies contra les vanitats de la farandola parisenca i en D'Annunzio deixà caure sobre'ls fracs francesos implacables excomunionis líriques. Però, Déu meu, què no diríem si en Borràs o en Giménez apareguessin fanfarrons en un anunci, amb la clenxa arriçada, el frac obert airosament, les cames creuades i un círcol daurat com a marc de les seves elegancies? Es clar que'm guardaré prou d'exaltar el *dandysme* dels nostres actors; emperò estic convençut que en Tort des Eures, per exemple, amb un any de París, ne tindria prou pera acreditar el seu frac en tots els escenaris europeus.

MARIUS AGUILAR

Irlanda i Catalunya

COMPARANCES HISTÒRIQUES

L'autonomia d'Irlanda es, sens dubte, una actualitat catalana; però es més una lliçó per a Catalunya. Tots nosaltres, mentres llegim les notícies de l'adopció definitiva del *Home rule* pel govern lliberal britànic, ens sentim inclinats a dir: Quina lliçó per a els lliberals d'Espanya, tant antiquadament centralistes! — Està bé; però, per veritable patriotisme català, ens cal presentar així mateix les diferències radicals entre l'història de l'autonomisme irlandès i la del nostre, per a que's vegi com hi ha una diferència de conducta en favor de aquell, i per tant una lliçó que tindrà d'esser-nos profitosa.

Presentem, sucintament, els termes de la comparança.

Orígens de l'irlandisme: divergències de raça, de religió, d'idioma; això es, de naturalesa, de sentiment i de verb. — Es una qüestió de celtisme i catolicisme. Irlanda, com el país gaèlic, es un rest de aquelles capes ètniques primitives que romanen avui en tot l'occident europeu, com vestigis de les primeres immigracions arianes. Les illes britàniques, molt abans d'esser colònia francesa amb els normands, havien estat colònia gàlica amb els bretons, que'ls donaren nom. Sobre el poble autòcton caledoni, els bretons aportaren un segon element; fins que els saxons, de la branca germànica, els suplantaren, per a esser suplantats després pels normands.

Així l'element gaèlic ha deixat en l'etimologia el testimoni de la seva petja, desde la nostra *Galicia* a la *Galia* i al país de *Gales*; i el cicle bretó, literariament, uneix tot l'oest d'Europa desde les Canaries (*Lanzarote*) i Portugal fins a Irlanda i Gales.

Aquesta diversitat originària mantingué durant tota l'Edat Mitja una personalitat col·lectiva hostil a l'assimilació dels nuclis centrals d'Europa, l'imperial i el pontifical. Va ésser un romanticisme de poble exempt, de poble *outlaw*, rural, un poc a la manera helvètica. Observis l'analogia de paisatgisme entre la verda Galicia i la verda Erin, entre la *muñeira* i la cornamusa, com entre les pelegrinacions i els *pardons*. El cristianisme, en aqueixes terres, era una transmigració pintoresca de les vagues religions aborígens; la poesia va tenir-hi la forma aèdica de les llegendes exaltadament passionals (desde'ls mites de Tristany o de Lancelot a la tradició de Doña Inés de Castro i a les noveles de

Diego de San Pedro i Rodríguez del Padrón); o bé la forma popular d'aquells deliciosos lirismes que romanen en els Cançoners, o bé la forma lírica cortisana dels trovadors, qui portaren llur influència fins a la cort castellana, desde Alfons X, autor de les *Cántigas* en gallec, fins al famós Macías el *Enamorado*.

Vegem ara Catalunya. Els orígens del catalanisme se troben en una divergència d'idioma i d'Estat respecte a Castella; o, si volem, en una divergència de nació; no arriba a una divergència de raça i de religió. Però Catalunya, per la seva evolució històrica, va estar sotmesa a l'irradiació espiritual d'un altre poble isolat, *outlaw*, particularíssim; poble un poc boemí (diríem avui); poble de franquícia, ont l'ambigüetat de la raça produí una branca ètnica no integrable en cap dels forts nuclis polítics i socials que'l rodejaven; i aquest poble es la Provença. Catalunya fou, en relació a Provença, lo que Portugal en relació a Galicia; i, en part, lo que Irlanda i Gales en relació a la Bretanya, avui francesa: fou terra sotmesa a la irradiació original d'una altra. En els paralelismes històrics entre Portugal i Catalunya hi ha, tal volta, una remembrança de les anàlogues causes primeres. I ara ja podeu veure una coincidència entre les terres gaèliques i la catalana: el trovadorisme, la germinació de la poesia nòmada, dels aedes lírics, del particularisme poètic no integrat en l'epopeia general de la literatura europea germànico-llatina. Catalunya ajuda a Provença en la seva heretgia de Albi, expressió d'una diversitat que l'apartava igualment de la Roma papal i de la França güelfa; i el nostre rei Pere I cau a Muret en lluita contra la creuada catòlica.

Després, ja tota la poesia catalana es una forma d'aquell individualisme un poc feréstec, arribat al misticisme religiós en Ramon Llull i al misticisme amorós en Ausias March; individualisme creador d'una branca de la novela aventurera i nòmada en aquell *Tirant lo Blanc*, que ve a esser la forma paralela del llibre gaèlic de cavalleries, florit per excelència en *Amadís*. — I per a que sia complet el quadre d'irradiacions del provençalisme, confrontem també la seva derivació catalana amb l'italiana, Ausias March amb Petrarca, el de Vacluse.

Històricament, les revoltes d'aqueixes agrupa-

cions ètniques excepcionals (la portuguesa, l'irlandesa i la catalana) segueixen un paralelisme singular; i es curiosa la comprovació de que l'esperit de aqueixes nacionalitats persistia vivent mentres era ja mort en les nacionalitats que les havien influïdes: la galaica, la bretona i la provençal. Així les sublevacions de Portugal i Catalunya, en el segle XVIII, són casi contemporànies de les guerres religioses d'Irlanda, atuída sota l'atac brutal de Cromwell. Es clar que la lluita irlandesa pel catolicisme ens sembla avui a nosaltres un signe d'inferioritat; però cal dir que aquell catolicisme irlandès era una causa contra la tirania anglesa; així com la gelosia catòlica dels catalans de 1640 era una protesta contra els abusos de les tropes reials espanyoles.

Quan Anglaterra va ascendir veritablement a la categoria de gran doctora en lliberalisme, la causa d'Irlanda va patir les naturals conseqüències del seu desequilibri social i polític, va ésser poble inferior. El ruralisme de la seva qüestió econòmica, la condició plebeia del seu pietisme catòlic, varen continuar per llarg temps aquest anacronisme ingènit de la causa d'Irlanda. Però sempre va haver-hi en l'història d'aqueixa reivindicació una qualitat salvadora: la de que l'odi contra Irlanda, com a qüestió de principi, era sols patrimoni dels conservadors, dels *torrys*, dels lords; mentres el partit lliberal o *wich*, en la seva representació més pura i avançada, posava l'autonomia com a causa congènita amb la llibertat personal; reconeixia, implícitament, com a principi, una *Carta Magna* pera les nacionalitats, un *Habeas Corpus* pera els pobles, com hi era pera els ciutadans. Gladstone, en quant an aquest federalisme anglès o irlandisme filosòfic, no històric, se correspon amb el nostre Pi i Margall, patriarca del federalisme espanyol i del catalanisme d'escola filosòfica. I avui la causa irlandesa imposa a Anglaterra, junt amb els laboristes i els lliberals, els inicis de l'unicameralisme qui donarà la victòria als Comuns contra els Lords, creant de veritat el poder parlamentari anglès; i reb, en canvi, dels lliberals i laboristes anglesos la primera forma d'autonomia i de poder parlamentari irlandès. I com la causa d'Irlanda es una causa de poble contra lords (recordis l'escisió de lord Rosebery contra Gladstone), la victòria irlandesa es un veritable triomf de la democràcia.

En un pròxim article tractaré de l'aplicació d'aquesta lliçó irlandesa a l'actual Catalunya, i faré veure l'inversió total dels termes en que'l conflicte se posa. Parlaré, en fi, de les *Comparances filosòfiques* entre Irlanda i Catalunya, entre la terra de Sant Patrici i la de Sant Jordi.

GABRIEL ALOMAR

Periódics & Revistes

EL FABULISTA ISOP

(Bibliofilia)

En Pere Corominas escriu an en Miquel i Planas una interessant carta, en la qual, de conformitat amb els darrers estudis sobre la matèria, rectifica alguns dels fets consignats pel darrer en la nota preliminar a l'antiga traducció catalana de les faules d'Isop. Diu en Corominas:

«Sens dubte per una defectuosa etimologia els Orientals modificaren la personalitat d'Isop. El que es lleig i negre es *Loqman*, l'Isop àrab o etiop citat en el Corà per Mahoma. Els autors clàssics no diuen pas que Isop fos lleig, ni geperut, ni negre. Segons Eustathius, citat per Bachet de Méziriac, el nom d'Isop se feia derivar del verb *Ætho*, *Æso*, que significa *lluïr*, *cremar*, i del nom *ops*, escrit amb o llarga, que significa *ull*. Per tant, el nom del fabulista vol dir «l'home dels ulls brillants». Els autors diuen que es esclau, però no diuen que sigui lleig ni geperut.

Resum: Al segle VII abans de J. C. existia un Ahikar, escriba de Sennacherib, rei de Nínive, que per tradició oral va deixar màximes i apòlegs, o que se li atribuïren per la seva saviesa. Cap al segle V un jueu de Babilònia va escriure la primera Història de Ahikar i la seva saviesa, tenint a la vista la *Saviesa* de Salomó. Demòcrit va portar a Grècia les màximes, mes no l'història.

Per aquells temps se formà a Grècia la tradició d'Isop, certa o suposada, i al menys algunes de les màximes d'Ahikar s'atribuïren a Isop. Més tard, la semblança d'aqueixes màximes i d'alguns apòlegs feu que un autor grec vuidés també part de l'Història d'Ahikar en la d'Isop. Això'm fa pensar que l'influència caldea es més directa que la índia i si's demostra que la civilització de l'Eufrates es tant o més antiga que la de l'Índia, tal vegada els orígens són caldeus i les derivacions índia i grega vingueren d'aquell altre tronc comú.»

EL PROBLEMA DE L'AMÈRICA LLATINA

(Hispania)

Escriu don Miquel d'Unamuno en la susdita revista:

«La debilidad de las Repúblicas americanas que no sean la colosal República Imperio, proviene de su debilidad económica, de que necesitan de capitales y de brazos de fuera para la explotación de sus riquezas naturales. Y así se convierten en campo de acción del capitalismo yanqui, que las explotará respetando su independencia política, cuando así le sea más cómodo explotárselas, pero acudirá, cuando los intereses de ese capitalismo lo exijan, a desmembrarlas, a someterlas y hasta a corromperlas.

Y si algún país americano ha celebrado el salir de bajo el dominio de una nación europea como España, para ir, no a la independencia, sino a la sumisión, o lo que es peor, al protectorado de los Estados Unidos, es porque todo el mundo prefiere ser criado de un rico a serlo de un pobre. Ni más, ni menos.»

INTERVIUS & INFORMACIONS

LA POLÍTICA CATALANA

Conversa amb don FRANCISCO LAYRET sobre la posició de les forces polítiques, l'orientació de la Lliga, les relacions amb els partits espanyols, la Mancomunitat i l'avenir de l'U. F. N. R.

UN dels propòsits d'aquesta REVISTA es el de contribuir en la modesta esfera de la seva acció, a orientar i aclarir la política nacional de Catalunya. Es indubtable que aquesta política sofreix avui una crisi. Estudiar aquesta crisi, pera desentranyar-ne la seva significació i deduir-ne ensenyançes, ens sembla una bella obra pera una publicació com aquesta, intensament catalanista i que aspira a realitzar els seus fins en un pla d'estudi, serè i desapassionat.

Per això es el nostre propòsit recullir en aquesta secció totes aquelles veus que poden projectar clars en el nostre problema. Com ahir traslladàvem en aquestes columnes les opinions del senyor Martí i Julià, avui copiarem els judicis de don Francisco Layret i demà procurarem traduir el pensament d'en Suñol, d'en Carner, d'en Lluhi, d'en Corominas, d'en Gubern i de tants altres homes preclars del Nacionalisme Català, alternant aquesta mena d'informacions polítiques amb altres de caràcter econòmic, cultural, artístic, etc., amb el fi d'estudiar tota la complexitat de nostra vida catalana.

El prestigiós exregidor de l'Esquerra catalana ens rebé amablement i's mostrà disposat a sofrir la molestia de l'interviú. La seva falaguera acullida anà barrejada amb demostracions d'interès pera la nostra publicació, especialment pels articles que sobre la renovació doctrinal del Nacionalisme hi escriu el seu director senyor Rovira i Virgili.

Tant bon començament ens encoratjà, i ja sense gaires circumloquis, preguntàrem.

— Quin concepte li mereix l'actual situació de les forces polítiques de Catalunya?

— Pera mi la posició dels diversos partits es equivocada. A Catalunya no hi hauria d'haver lloc més que pera una dreta i una esquerra nacionalistes. Lo que hi ha es que la dreta ha perdut i va perdent cada dia més el seu color fortament catalanista dels primers temps. i l'Esquerra, que'l conserva, no ha sabut fer i actuar prou d'esquerra en l'or-

dre de les idees lliberals i progressives. Ara són els directors de la dreta els únics que senten la necessitat d'afeblir la seva significació nacionalista o es també la seva massa? Haurem de creure que són tots, si abans de poc no surt d'entre ells una fracció també dretista, però purament patriòtica, com a reacció i protesta de la nova direcció que's vol donar al regionalisme.

— I així, què'n faria dels radicals?

— No dubti que anirien amb l'Esquerra si aquesta actúa com a tal i si sab, ademés, modificar les doctrines basals del Nacionalisme — fins ara aquí no més formulades per gent conservadora, — de manera que'l poble, el poble obrer, sense'l qual no hi ha partit d'esquerra possible, hi vegi en ell un interès propi i deixi de considerar-lo com una reivindicació que afecta solament als burgesos. Jo ho crec això fermament factible, i es per això que segueixo amb viva curiositat la campanya de vostès, de que parlava.

— I què'm diu de la nova direcció que senyalen al regionalisme català els darrers discursos d'en Cambó?

— La crec lamentablement errada, i no hem de trigar gaire a veure'l fracàs d'aquesta política. Voler esser imperialistes en nom de Catalunya, ens sembla una pretensió perfectament absurda, ademés de jo personalment no creure-la justa. Anar a exportar a les regions espanyoles moviments com el nostre, ho crec irrealitzable. Desenganyin-se, el catalanisme no més es a Catalunya, i parlar de regionalisme a Galicia o a Andalusia no pot tenir altre resultat que'l vuid més desencoratjador, o, tot lo més, una lleu aspiració de majors facultats administratives, que no té res que veure amb el Nacionalisme català. El nostre problema intern es únic a Espanya. Ni amb el dels bascs té gaires punts de semblança. Jo no crec pas que'ns haguem, per això, d'aillar a Catalunya, no. Jo crec en una tàctica de intel·ligències i fins d'acció en les coses generals,

però rebent nosaltres l'impuls d'aquí, perquè per ara i tant me semblen ben morts a Catalunya els partits amb direcció a Madrid, o sinó ja veurem lo que li passarà al d'en Melquíades Alvarez. Crec més, crec que hem de procurar crear a Espanya un estat de sentiment que'ns sigui favorable, pera no retardar eternament la realització de les aspiracions nostres. I en aquest punt judico impolític ajudar desde aquí amb atacs innecessaris a fer créixer l'agressivitat contra Catalunya. Però una confusió amb ells o una pretensió d'influenciar-los o un afany de convertir-los a les nostres doctrines, de cap manera; això es impossible. Per aquestes raons a mi'm sembla veure venir molt aviat un fracàs enorme pera la tàctica d'en Cambó.

Parlàrem desseguida de la Mancomunitat catalana.

El senyor Layret no li dona an aquest projecte, fins suposant que s'aprovés tal com el proposen les Diputacions catalanes, la transcendència que li concedeixen alguns dels seus patrocinadors.

— No té gran cosa que veure amb el problema de Catalunya — afegí, — que quedarà després d'ell tant viu com ara. Són una serie de mesures administratives, molt bones i molt dignes d'esser defensades, però que no resolen cap aspiració gran del nostre poble. El meu parer es, no obstant, que'ls nostres parlamentaris han de lluitar pera que, al menys, s'aprovi tal com està, perquè si se li lleva algun dels seus principis fonamentals, crec que han de rebutjar el projecte en bloc. Jo no soc pas del *tot o res*; però tampoc d'arreglar qualsevol cosa a títol de satisfer els anhels d'un poble. Això fora una befa. No la puc acceptar jo aquella teoria que ara va predicant en Cambó, de que desgraciats de nosaltres si ens donessin més de lo que estem preparats pera obtenir, amb la qual se dona l'argument a l'adversari, i's produeix un lamentable esperit de timidesa i apocament.

Volguerem saber, per últim, l'opinió del senyor Layret sobre l'avenir i el present de l'Unió Federal Nacionalista Republicana. El senyor Layret n'es un convençut i creu en la noble feina que té a fer.

— Que passa per una depressió i per un període crític — digué — no ho puc pas negar. Això pot-ser es resultat de que fins ara no ha seguit una política rectilínia i amb esperit de *suite*. N'ha començat varies, abandonant-les després de cada elecció; devegades n'ha fet simultaniament de diferents, en les diverses corporacions en que ha tingut representants, i, devegades, fins no n'ha seguit cap. Això ha portat necessàriament la desorientació i el descontent. I quan hi ha això, quan la fuga d'una acció no omple l'activitat d'un partit, es quan se demos-

tren més els antagonismes entre persones i temperaments. Ademés jo crec un grèu mal la persistència dels antics grupus dintre d'ella. No vull pas un partit tancat, amb un patró ideològic únic i pera tots; res d'això. M'agrada i la crec necessaria, perquè es la mateixa varietat de la vida, l'existència de molts matços en la professió d'uns mateixos principis fonamentals. Però quan aquests matços estan organitzats uns davant dels altres com en la nostra Esquerra, aleshores es fatal la pugna entre ells. Matços sí, i ben variats, però en les persones; no en grupus organitzats, perquè això serà sempre la preparació d'una escisió o d'un partit nou. Si desseguida de feta l'Unió s'haguessin confós les forces, indubtablement hauríem obtingut la cohesió i fins una més perfecta coincidència entre tots, creada pel major contacte i convivència.

— I doncs, quin camí li sembla que ha de seguir l'Unió Federal?

— Ah! Ja li deia al principi, una acció ben esquerrana. Molt nacionalista, però pensant que més que pel major nacionalisme, es pel major lliberalisme que ens hem de distingir de la Lliga Regionalista. Entengui's que no vull dir pas una política de contemporització amb els lerrouxistes, com alguns sembla que volen; això serà fer d'amics dels radicals, però no ser-ne. Jo vull ser-ne més que ells, però sense perdonar-los els errors, perquè aleshores fórem tots uns. Establint un veritable contacte amb els obrers, que ara no tenim, i fent una sincera política pera ells, escoltant els seus desitjos i interessant-los per les lluites patriòtiques, que ara no senten prou. Aquesta es la meua manera de veure el camí. La cohesió vindrà i les diferencies que puguin haver-hi desapareixeràn, quan se pugui arribar an aquesta acció intensa i enèrgica, a base de nacionalisme, sense'l qual no deuen haver-hi ja partits catalans, però ben orientada als grans ideals lliberadors i humans i ben amarada del desig de justicia social que informa els nous moviments de l'humanitat. L'Esquerra ha de fer això i jo'm penso que ho farà, enfortint-se intensament i realitzant la seva noble i alta missió.

El nostre qüestionari era completament i ampliament respost. Donàrem gracies al senyor Layret per l'interviu concedida i'n preguerem comiat, demanant-li, com ho fem ara, perdons, si no sabíem traslladar aquí amb tota fidelitat i puresa les seves confidencies, fetes en el desordre d'una conversa en que's tractaren tant complexes i variats temes.

CLAUDI AMETLLA

La crisi de la Democràcia

Entre'ls més valiosos elements del radicalisme francès guanya terreny amb rapidesa l'idea de que cal una renovació de les institucions de l'Estat. La crisi de la Democràcia es evident; i convè, no destruir la Democràcia, no renegar d'ella, sinó obrir-li nous camins, esmenar-la en lo que tingui de defectuós, completar-la, vigoritzar-la. Aquestes noves tendències proclamen la fallida de l'unitarisme en lo polític i del règim de la propietat en lo social. I així cerquen la solució en l'autonomisme, en un nou règim de propietat i en una nova organització del treball.

M. Léon Vannož es un dels més joves i més convençuts defensors d'aqueixes tendències. Preconitza una mena de sindicalisme integral, en el qual van enclosos el regionalisme autonomista i un socialisme equilibrat i harmònic, de transició entre la vella i la nova societat.

Pera contribuir a fer conèixer a Catalunya les tendències esmentades, a continuació traduí un fragment de l'obra d'en Vannož titulada Préliminaires d'une Democratie sociale:

Els adversaris actuals de la Democràcia triomfen una mica massa fàcilment quan, basant-se en les crisis greus i els escàndols que's multipliquen, pretenen deduir de lo particular lo general, i de la insuficiència del règim parlamentari actual l'impotència de la Democràcia mateixa. L'organització política que actualment coneixem a França no es pas la sola forma possible de la República i de la Democràcia: per altra banda, l'anarquia social i econòmica que sofrim no pot ésser, evidentment, més que un estat momentani que no pot allargar-se indefinidament.

Esponàniament se creen ja organismes, que aspiren a regenerar la producció assegurant als productors una dignitat eminent en la ciutat. Una filosofia del treball de les més seductores s'elabora. Però ha de quedar ben entès que, pera que tingui probabilitats de produir satisfactories conseqüències, cal que la producció no devingui la presa dels sectaris fanàtics, que la falsificarien al fer-ne una arma de combat. Pera que pugui acomplir-se una transformació de l'Estat en el sentit que hem indicat, es precis que'l sindicalisme se faci ampli i que en lloc d'aparèixer no més sota la forma d'un sindicalisme sectari, s'eixampli fins a la concepció del sindicalisme integral, reconciliant i agrupant totes les classes actuals de la societat i orientant-les concertadament envers formes de propietat noves. Ens sembla tant inadmissible concebir una classe obrera reduïda a la servitut econòmica com ens semblaria deplorable sofrir la tirania implacable

d'un agrupament particular o d'una sola classe de productors. Estem persuadits que'ls antagonismes actuals s'aniràn atenuant, perquè se coordinaran i s'afebliran en un estat polític, social i econòmic nou, concebut baix la forma federalista que hem esboçat. Una conciliació dels interessos pot únicament produir-se dintre l'ordre, i l'ordre sols es possible quan un agrupament d'individus no es sistemàticament o brutalment sacrificat a un altre. Tot el problema se redueix pràcticament a una qüestió d'educació colectiva, i nosaltres sempre ho hem afirmat així.

«Políticament—conclou Georges Guy-Grand—no sabem gota si'l poble sabrà servir-se d'aqueix règim democràtic que'ns ha aparegut, en fi de comptes, com el menys imperfecte, però també com l'instrument polític més difícil de manejar. No exigeix pas, com voldria fer-se creure, una inaccessible virtut; però exigeix quelcom de consciència, de caràcter, de bona voluntat de decidir, i, principalment, de lleure. No sabem si això's trobarà.» Afegeix més lluny: «Una democràcia no pot viure més que per l'ardent interès posat per tots els ciutadans en la cosa pública.»

Però, si reconeixem, plantejat així el problema, que'l més magnífic avenir pot obrir-se davant la Democràcia, nosaltres no dissimulem tampoc els perills que corre, si fa fallida davant del seu ideal. Les societats humanes volen, primer de tot, pera desenrotllar-se, beneficiar de l'ordre. Nosaltres somniem amb la creació d'un ordre espontani, harmoniós, que tingui l'individu i el seu benestar per base. Si aquest ordre no es possible, si les brutalitats, les violències, els pillatges venen a comprometre'l, si les multituds desencadenades menacen engolir la civilització sota la barbarie, es completament segur que un altre ordre s'imposarà, fet de coacció i de por.

I es que abans de tot l'humanitat vol viure, i vol, abans de conquerir riqueses intel·lectuals o materials noves, conservar el benefici de les ventatges ja adquirides. Donades les forces socials actualment en presència, la Democràcia no resoldrà les dificultats que's drecen davant d'ella més que per una acció metòdica, pacient, feta sobre tot d'equilibri i de mesura.

La Democràcia, trobarà els homes d'acció que necessita, tant hardits en el pensament com suaus i hàbils en l'execució? Sabrà otorgar-los la seva confiança, respectar i sostenir les competències, els talents, els valors veritables? Si's troba aqueixos homes, si imposen llur autoritat moral, si saben proposar les solucions pràctiques desitjables, la Democràcia travessarà sense entravancs els terribles congostos ont li cal entrar. Si no, això serà, dintre breu terme, la porta oberta a les pitjors aventures.

LÉON VANNOZ

El "bill," del "Home Rule," irlandés

DETALLADA RELACIÓ DEL PROJECTE PRESENTAT PER MR. ASQUITH

La premsa diària del nostre país ha donat extrets del *bill* del *Home Rule* irlandès presentat a la Cambra dels Comuns pel govern lliberal. Però els extrets esmentats, si són suficients desde el punt de vista de l'informació periodística dels fets que passen, no ho són prou pera un estudi raonat i exacte del projecte. Per això hem cregut útil el fer pera la REVISTA DE CATALUNYA un extret extens, detallat i complet del trascendental *bill*. Aquest extret l'hem fet tenint a la vista el text del projecte publicat en els periòdics anglesos. Hi hem afegit després algunes oportunes comparances amb els *bills* presentats per Mr. Gladstone en 1886 i en 1893.

EL PARLAMENT D'IRLANDA

Com a orgue de l'autonomia legislativa de l'Irlanda, el *bill* de Mr. Asquith estableix un Parlament a Dublín, format per un Senat de 40 membres i una Cambra dels Comuns de 164 membres, o sigui un diputat per cada 27,000 habitants. La regió d'Ulster, la major part d'habitants de la qual es protestant i antiautonomista, el·ligirà 59 diputats.

Els membres del Senat seran designats la primera vegada pel govern de Londres. El càrrec durarà vuit anys. Cessaràn per torn, i a mesura que's vagin produint les vagants el govern irlandès, presidit pel lloc-tinent o governador, les omplirà. Es evident que aquesta constitució del Senat resulta perfectament antidemocràtica i constitueix el punt dèbil del projecte. Molts irlandesos demanen la seva modificació.

En cas de desacord entre les dues Cambres, aquestes s'ajuntaran i decidiran per medi d'una votació comuna.

El Parlament imperial conservarà la seva total supremacia. El Parlament irlandès podrà legislar sobre la pau, l'ordre i el bon govern de l'Irlanda, quedant subjecte a les següents reserves i salvaguardes:

1. La Corona, la pau i la guerra, l'exèrcit i la marina, els tractats, els títols i dignitats, etc., són exclosos enterament dels seus poders.
2. No podrà fer cap llei que directa o indirectament declari oficial o subvencioni una religió determinada; o que doni preferències o imposi incapacitats per motiu de les creences religioses; o que faci de les creences religioses o de les cerimònies religioses una condició de validesa dels matrimonis.

EL PODER EXECUTIU IRLANDÈS

El cap del poder executiu de l'Irlanda serà el Lord-governador (qui podrà pertànyer a qualsevol religió), el qual desempenyarà el seu càrrec un nombre fixe d'anys. En les matèries relatives a l'Irlanda serà aconcellat pel govern de Dublín, els poders del qual s'extendran a les mateixes matèries que'ls del Parlament irlandès. Les matèries agenes an aquest Parlament, romandràn sota'l control del govern imperial.

EL DRET DE «VETO»

Les mesures votades pel Parlament irlandès poden ésser anulades per un *veto*. Això representa una limitació de l'autonomia. Però cal reconèixer que es un dret que va consignat en moltes constitucions similars. No obstant, aquest dret de *veto*, com el que té el rei d'Anglaterra sobre les decisions del Parlament britànic, en la pràctica s'aplica ben poc. En el cas concret d'Irlanda, la qüestió de Ulster impedeix prescindir del dret de *veto* sobre les decisions del Parlament irlandès, puig els protestants d'aquella regió se creurien a mercè de les extralimitacions de la majoria catòlica.

Així, el *bill* consigna amplex poders de *veto*, en la forma següent:

1. El Lord-governador, obrant baix l'autoritat del govern imperial, podrà interposar el *veto* a un *bill* aprovat pel Parlament irlandès o diferir el seu assentiment per un cert període.
2. El Parlament imperial podrà en qualsevol temps modificar o esmenar qualsevol llei votada pel Parlament irlandès.
3. Si surgeix alguna qüestió com la de la validesa d'una llei irlandesa, s'apel·larà en primera instància al Tribunal irlandès de Apelació i després al Comitè Judicial del Concell privat.

El Parlament imperial retindrà el control de la recaudació d'impostos, de l'adquisició de terres, dels retirs obrers i de l'assegurança nacional. Aquests dos darrers, no obstant, podran ésser transferits al Parlament irlandès si aquest ho demana, havent en tal cas de presentar una memòria anyal.

SERVEIS PÚBLICS I FINANCES

El servei de Correus (excepte el relatiu al Banc d'Estalvis) serà transferit al Parlament irlandès desde bon començament; i la policia reial irlandesa li serà transferida al cap de sis anys.

En quant a les finances, el Parlament irlandès podrà crear nous impostos. Pera modificar els impostos imperials haurà de fer un arranjament amb el *Joint Exchequer Board*, segons sigui la minva o l'increment dels esmentats impostos.

No podran imposar-se nous drets de Duanes, però podran augmentar-se en un 10 per 100 els aranzels imperials, excepte els de la cervesa i les begudes espirituoses. L'augment sobre l'*Income-tax* i el *Estate Duty* quedarà limitat a la mateixa proporció. En quant al dret d'*Excise*, el Parlament irlandès tindrà plenes facultats.

Tots els impostos seran percebuts per l'autoritat imperial, i la part de l'Irlanda fixada pel *Joint Exchequer Board* serà entregada directament al Tresor irlandès. En els primers cinc anys s'afegirà a aquesta part una subvenció de 500,000 lliures esterlines, pagades al Tresor irlandès pel Tresor imperial, la qual serà gradualment reduïda a 200,000 lliures. Amb el temps, la subvenció cessarà i l'Irlanda pagarà una contribució a l'Hisenda imperial.

El quedar a càrrec de l'Hisenda imperial els retirs obrers, l'assegurança sobre la manca de feina i la malaltia, i l'adquisició o rescat de propietats segons la llei agrària de 1903, representa, de fet, una altra subvenció a l'Irlanda.

LA REPRESENTACIÓ IRLANDESA AL PARLAMENT DE LONDRES

Establerta l'autonomia i en funcions el Parlament de Dublin, l'Irlanda seguirà enviant una representació al Parlament imperial. Però els seus 103 diputats actuals quedaran reduïts a 42.

Aquests 42 diputats podran intervenir i votar amb plè dret en totes les qüestions que's plantegin a la Cambra dels Comuns.

COMPARACIÓ AMB ELS BILLS DE 1886 I 1893

El projecte presentat per Mr. Asquith no's difereix gaire dels dos que, en 1886 i en 1893, respectivament, va presentar Mr. Gladstone.

El *bill* de 1886 suprimia la representació irlandesa al Parlament de Londres. Això fou una de les principals causes del seu fracàs, puig els enemics del *Home Rule* ho presentaren com una prova de separatisme. Allixonat per l'experiència, Mister Gladstone, en el seu *bill* de 1893, consignà que l'Irlanda enviarà 80 diputats al Parlament imperial, però limitant la llur intervenció als problemes d'interès imperial.

En quant al Parlament irlandès, els tres projectes no difereixen gaire més que en el nombre de diputats.

La diferència més remarcable i radical està en la qüestió financiera. En aquest aspecte, el projecte

de Mr. Asquith es més favorable a l'Irlanda que'ls de Mr. Gladstone. El de 1886 fixava pera l'Irlanda una contribució anyal al Tresor imperial de 87 milions de francs, que en el de 1893 fou rebaixada a 60. No's concedia al Tresor irlandès cap subvenció.

L'impressió general sobre'l *bill* d'enguany, es que aquest resulta més perfeccionat i més precís que'ls dos anteriors.

Segurament aquesta setmana la Cambra dels Comuns l'aprovarà en segona lectura, com l'ha aprovat en la primera (360 vots contra 266).

A. R. i V.

AVIS

Avisem als nostres subscriptors i lectors que poden presentar els folletins i la coberta de La pena de mort, d'en Gabriel Alomar, a les nostres oficines, Rambla de les Flors, 14, principal, ont, abonant la quantitat de 10 cèntims, els serà entregada l'obreta enquadrada elegantment.

NOTES & FETS

Segura ja del favor del públic de Catalunya, amb vida pròpia i ambient propici, la nostra REVISTA se proposa anar aviat a l'ampliació i al perfeccionament del seu text. L'extensió del camp que abracem, el nombre de les nostres seccions i l'abundancia de l'original de redactors i col·laboradors, fan insuficient l'espai de les nostres planes, per qual causa cada setmana ens quedem en terra alguns treballs. Pera resoldre aquest inconvenient hem determinat adoptar d'aquí a poc temps un tipus de lletra més petit en diverses seccions, obtenint així un considerable augment de cabuda. Aleshores podrem publicar setmanalment les seccions literaries i d'informació, a les quals ara hem de regatejar l'espai.

Pera els pròxims números tenim en cartera, entre altres, els treballs següents:

Nacionalisme i cultura (Rèplica al catedràtic de Valladolid, senyor Gay), per Manuel de Montoliu; *L'Arqueologia: M. Cartallhac a l'Ateneu*, per Agustí Durán; *Cròniques valencianes*, per Miquel Durán Tortajada; *El nacionalisme en la qüestió social*, per Agustí Pedret i Miró; *La renovació doctrinal del Nacionalisme*, per A. Rovira i Virgili, etc., etc.

Preguem an aquells qui rebin aquesta REVISTA i no desitjin esser-ne subscriptors, se serveixin retornar-la o indicar-ho al repartidor.

D'ALTRES TERRES

El regionalisme a Aragó

DE temps ha que a Saragoça un estol d'escriptors ve lluitant contra les idees centralistes que tot ho omplen en aquesta capital de l'antic regne d'Aragó. I la lluita es dura, desigual. Totes les manifestacions d'aquest poble estan afectades pel centralisme, més ben dit, pel madrilenyisme. La premsa de més circulació es una còpia fidel de la madrilenya. Tot en ella, malgrat i volguer aparentar un gran amor a la seva terra, es fictici; s'adula al cacic, al personatge que envia el Goven central i se comenten i glorifiquen els seus actes. S'explota el patriotisme, seguint els mateixos procediments que empleen els diaris del *trust*. Les manifestacions de vida de Catalunya són sempre mirades amb cert recel, i més prompte se troba un contrari an aquestes idees, que un que, si no les accepta, al menys les respecti.

Doncs en aquest ambient, les exclamacions d'alguns homes que aimen la seva terra tal com ella es, es a dir sense influències centralistes, han merescut el menyspreu de la majoria. I sempre les iniciatives que en pro del seu Aragó han tingut, han fracassat espantosament.

Quan se va anunciar que en Cambó donaria una conferència a Saragoça, se va fer una espectació immensa. Jamai s'havia vist a Saragoça un moviment tant fort d'opinió, i l'emoció s'apoderà de tots els ànims. Els uns deien que era una temeritat venir a Saragoça a exposar les idees regionalistes, aquí ont tot lo que sigui combatre l'unitarisme es pres com a símbol de separatisme. Altres asseguraven que'l *leader* regionalista s'abstindria de fer les afirmacions que a Barcelona havia sempre defensat. Altres, que se l'havia d'escoltar, digués lo que digués. A mida que s'acostà la data de la conferència l'espectació augmentà. I en aquest estat, arribà el dia i en Cambó parlà...

La decepció fou tremenda. En Cambó no havia vingut enarbolant la bandera de combat, no. En Cambó claudicava. En Cambó reconeixia la Monarquia. L'home representatiu de Catalunya, venia a Saragoça a esborrar la seva historia política d'abans, totes les estridències d'un moviment popular. Sintetitzat perfectament per la majoria dels que l'escoltaren, en Cambó havia vingut a fer *oposicions a ministre*.

Però la decepció que'l seu discurs causà aquí, no fou un desengany deplorable. No. Sigué una agradable sorpresa. Un home que reconeixia els seus errors i, amb tot un poble al darrera, venia a posar-se desde Saragoça als peus del trono d'Alfons XIII... Quan els homes claudiquen de les idees

que valentment han sostingut contra els seus enemics, aquests li obren els braços amanyagadors.

Efecte immediat de la conferència d'en Cambó, sigué una nova tentativa dels regionalistes aragonesos. Tots els que anaven dispersos, escrivint de mercè en les planes dels diaris locals algún article de tant en tant, defensant els seus ideals, varen aplegar-se entorn d'un home jove, d'una voluntat immensa, el senyor. García Mercadal, i fundaren un setmanari que's titula *Aragón*. El periòdic sortí valent, puig valentia's necessita pera escometre tal empresa en aquesta terra. Era una cosa mai vista, el publicar a Saragoça, en lletres de motllo, articles combatent el centralisme imperant.

Formaven la redacció homes prestigiosos en les ciències i en les lletres. Al fer esment d'ells, devem posar en primer lloc al doctor Moneva i Puyol, catedràtic de Dret de l'Universitat saragoçana. Aquest home es un catalanòfil convençut. Aragonès per tots conceptes, va pendres el treball d'estudiar la nostra llengua, i la parla i l'escriu com nosaltres mateixos. Pot ben dir-se que es el primer regionalista d'Aragó. Es un rebel a totes les tiranies que aixafen el seu poble. I malgrat això, no més se diu *regionalista*, quan es un *nacionalista* perfecte. Al parlar del seu poble sempre diu *regió*. Però llegint detingudament el seus articles, per força s'ha de traduir aquella paraula per la de *nació*.

El director del periòdic, com he dit abans, es un home jove. El senyor García Mercadal, sempre ha posat la seva intel·ligència al servei de la seva terra. Ja fa temps, pot-ser encara era estudiant, que va fundar i dirigir la *Revista aragonesa*, publicació molt ben feta, que va morir com una tentativa més, de les moltes que han tingut lloc. Va dirigir també, al fundar-se, el diari *La Correspondencia de Aragón*, que sortí amb caràcter regionalista. Deixà la direcció quan el periòdic passà a propietat del partit radical. Més tard, fou quan va fundar l'*Aragón*, del qual n'es també propietari.

Un altre col·laborador notable es el Sr. Forniés, que firma amb el cognom de *Bachiller Carrasco*. Abans ja de la conferència d'en Cambó, va publicar en el *Heraldo de Aragón*, malgrat esser aquest diari contrari an aquestes coses, dos o tres articles que causaren força sensació. En ells se declarava, no ja regionalista, sinó nacionalista.

Però en la llista de col·laboradors, al costat d'aquests homes de bona voluntat, hi han escrits

també els noms d'en Càvia, d'en Darío Pérez, d'en Royo Villanova, que tant s'han distingit combatent els nostres ideals autonomistes. Crec que'l senyor García Mercadal s'ha equivocat llastimosament al buscar el concurs d'aquests senyors per a l'obra empresa. Aquests senyors, per mica que influeixin, han d'esser un destorb, un lastre per a empendre'l camí de la reconstitució de la personalitat aragonesa.

També formen part de la llista de col·laboradors individus afiliats a les joventuts monàrquiques, lliberal i conservadora, que per a donar fe de vida, comencen a organitzar *corridos de toros*, i van en comissions a Madrid a postrar-se als peus dels llurs quefes polítics. Un d'aquests joves escriu cròniques en un diari local i s'anomena *Un cronista que ha pisado más de una vez las alfombras del palacio real*.

Considero l'ingrès de tots aquests senyors en el nou partit regionalista aragonès, si aquest arribava a formar-se, perjudicial per a la marxa del mateix, puig mai voldrien que fossin atacats els cànecs que cada un dels dos partits turnants envia an aquesta terra.

Els articles que'l doctor Moneva ha publicat en *Aragón* són valents, d'una simpàtica noblesa. Mai s'havia escrit a Saragoça res semblant. Ningú s'havia atrevit a publicar amb tanta autoritat, ni amb tal franquesa, articles semblants. En un dels primers, que ara tinc a la vista, explica als seus lectors l'història de la seva terra, no l'història clàssica en que la presenten com heroïna en la guerra contra Napoleó, sinó l'història d'Aragó com a Estat que intervenia en els afers mundials. Veieu lo que diu, i busqueu si ningú s'ha atrevit a fer menció de lo que ell assenyala:

«¡Oh! bien sabían los hombres del Centro político cuanto distaba, en su interés, Aragón sumiso de Aragón contrario. Aragón es por su situación geográfica y por su complejidad étnica, el árbitro de los destinos peninsulares; su inclinación hacia Castilla ó hacia Cataluña lleva el triunfo á uno ó á otro lado; por eso la baja política del Centro, aquella que más actúa por agentes secretos y por infames maniobras, ha procurado siempre, en la guerra de los payeses de remensa, en la de los segadores, en la de sucesión, en la legitimista, poner odio en Aragón respecto á Cataluña, de la que jamás hemos recibido agravio; acercar Aragón a Castilla, de la que jamás hemos logrado favor, ni siquiera justicia.»

Parla després, en un altre brillant article, de Catalunya i la posa com a exemple i diu en ell les coses que se deien en nostres periòdics en els temps heroics del doctor Robert i demés precursors del catalanisme, fent veure com el centralisme ha procurat sempre posar a Aragó contra les aspiracions de Catalunya. Fa veure també com amb l'esclat del catalanisme ha vingut un superb grau de cultura per a Catalunya.

Entremig dels articles de sentit regionalista que's venen publicant en aquest setmanari, vaig veure'n fa poc un, el títol del qual era: *¿Regionalismo o*

Nacionalismo? Per fi! Ja havia sortit qui definia els dos conceptes. L'autor creia que debía esser Nacionalisme. Però ho deia amb por, com si digués un blasfèmia o cometés un sacrilegi. Quant vaig veure la firma, ho vaig comprendre. L'autor de l'article, el senyor Sancho Izquierdo, perteneix a la Joventut conservadora.

Desde les columnes del tantes vegades citat *Aragón*, se llança l'idea de la constitució del partit regionalista aragonès. I les opinions que fins ara han donat els homes del regionalisme, semblen recordar aquell primer eclecticisme de la *Lliga*. Així, n'hi ha un que diu:

«No es pues, el partido regionalista, ni monárquico ni republicano, y por lo tanto puede actuar con cualquier régimen de los conocidos.

En su amplitud y tolerancia caben todos los buenos aragoneses que amen la región y que trabajan por su engrandecimiento y por su mejora, por su gloria y su prosperidad.

Desde el carlista al socialista, todos los aragoneses pueden convivir fraternalmente en su seno, con la sola condición de poner sus amores, sus energías, sus talentos, al servicio constante de nuestra primera patria.»

Ara bé. Els homes que integren els partits locals, difícilment voldran formar part del nou partit, si aquest se decidia per les idees autonomistes. Els monàrquics, s'estimen més Madrid que la seva terra, i prefereixen esser manats per la gent d'allà, que desconeix en absolut les necessitats d'aquest poble.

Els republicans, dividits aquí en radicals i unionistes, es més difícil que hi ingressin. Els primers són fanàtics d'en Lerroux; els altres, estan preparant l'ingrès en el nou partit reformista.

Queden no més uns quants intel·lectuals que fan regionalisme en el cenacle de l'Universitat o de l'Ateneu. I no es fàcil que aquests senyors se prenguin la molestia de sortir a la plaça pública a predicar les noves idees i a cercar adeptes. I es que en aquest poble gran, en aquest poble que té una història, que té l'himne vibrant de la *jota*, convertit ara pel madrilenyisme en espectacle de *tablado*, que té un caràcter propi, que té, en fi, tantes qualitats per a exigir el govern de sí mateix, hi manca un home, un que surgeixi d'aquestes tenebres en que'l té enfonsat el centralisme. Perquè de tots els homes de bona voluntat no n'hi ha cap que fins ara s'hagi atrevit a dir a la seva terra: — Aixecat i camina!

I mentres aquest home no hi sigui, mentres no n'hi hagi un que arriscant les seves comoditats, la seva popularitat, faci lo que feren els precursors del catalanisme, provoqui les estridències nostres d'abans, i arrostri valent les conseqüències, Aragó no serà més que un feude de Madrid, joguina de tots els governants, que procuraran exaltar sempre el seu patriotisme i posar-lo enfront de Catalunya, per a que no prengui exemple d'aquesta.

M. TRILLA I ROSTOLL

Saragoça, abril de 1912

LA SETMANA PASSADA

CRÓNICA D'ART

L'EXPOSICIÓ DELS CUBISTES. — A sis hores de la tarda del darrer dissabte, el vell carrer de la Portaferriça de la nostra ciutat tenia una especial animació no gaire perceptible en el seu moviment ordinari. En el marge d'una entrada feia girar els ulls dels vianants el cartell anunciador de l'exposició dels cubistes. Vet-aquí una paraula que posarà en els rostres una expressió d'extranyesa o d'inquietut. Una paraula nova pera nosaltres, de la qual no coneixem el sentit i que no pot esser pronunciada amb el tó familiar de les paraules conegudes; i es una cosa que sobta, sobre tot si la veiem impresa en grosses lletres roges o blaves. Ara una, ara una altra, anaven entrant a cànnal-mau persones d'aire decidit, com el qui sab aont va: eren els qui podràn contar que estigueren a l'inauguració de l'exposició cubista, quan aquesta paraula sigui una ratlla en l'història de l'art, i se'n parli com d'una escola de pintura tradicional, gairebé arcaica davant noves tendències més atrevides. Perquè si dintre d'un mateix segle s'ha pogut fer una evolució rapidíssima a través de David, Proudhon, Ingress, Delacroix, Theodore Rousseau, Corot, Renoir, Carrière, fins a Cézanne, i en cinc anys s'ha fet el salt del neo-impressionisme fins a Pissarro — amb el qual ha començat a tenir nom una tendència que suposa el canvi de tècnica més considerable que s'ha fet fins ara —, no hi ha manera de fixar per l'avenir un màxim de velocitat en aquesta evolució. El cubisme té el valor d'una fita posada hardidament més enllà de les fronteres que s'havien fixat a cada una de les arts plàstiques: representa una invasió en els dominis de l'arquitectura, i per això no es possible preveure fins aont podria arribar la pintura per aquest camí.

«Es d'esperar — deia un espectador — que qual-sevol obstacle deturará l'impulsió donada al cubisme, el qual, com un vulgar automòbil, tindrà una fi tràgica: serà una explosió de colors, una ensolciada d'imaginàries estructures, un gran desballestament, però un cop esvaïda la polsaguera, podrem tornar a la visió normal del paisatge...» Aquestes paraules, representatives d'un estat d'esperit possible davant de les obres de Metzinger, Gleizes, Le Fauconnier o Joan Gris, responen a la nostra tradició visual, a la costum que tenim de veure fulles verdes en els arbres i llavis vermells en les boques. Ademés que pera nosaltres, els llatins, la claretat es la porta de la simpatia; les coses abstractes, les vagaroses especulacions i les grisors psicològiques no ens meravellen, sinó que més aviat sentim el desig de venjar-nos-en cercant en elles una guspira de ridícula.

Com podria esser, doncs, que les portes de la simpatia s'obriessin de bat a bat als artistes cubistes si en el prefaci del catàleg s'hi llegeix un principi d'estètica tant oposat a nosaltres com aquest:

«la concepció de l'obra d'art que's va descobrint poc a poc es més noble que la de l'obra d'art que pot llegir-se immediatament?» Als llatins ens plau que'l primer esguard no sigui una topada violenta, sinó un dolç reposar; quan contemplem l'obra artística volem de primer antuvi conèixer l'obra en les seves línies essencials — o que nosaltres prenem per tals pera situar-nos —, descobrir una idea o una intenció, i després endinsar-nos en la lenta i voluptuosa investigació de la tècnica, en la consideració successiva de les parts de l'obra, una vegada feta, per un cop d'ull, la llur consideració simultània. La nostra tradició visual exigeix que l'obra d'art correspongui a una forma coneguda. Tot lo que depassa el límit de les formes conegudes, no es comprès pels ulls i el primer moviment en nosaltres es de protesta, perquè considerem que no es representació de les coses allò que no ens en dona la sensació.

Els cubistes creuen que fins que ells han trobat la nova fórmula, la pintura era una ficció; creuen que la transcripció que l'artista fa sobre la tela de les coses que l'impressionen l'ull es una falsa imatge; creuen que la pintura ha d'acullir-se a una rigorosa comprensió dels objectes tals com són en la seva íntima estructura. Separen la forma i el color, pera treballar isoladament sobre els dos elements. La renovació que volen fer triomfar no's refereix al color, sinó a la forma. El cubisme se redueix a donar-nos una imatge dels objectes que sos adeptes creuen més exacta, perquè es més integral, i que els que estan de l'altra banda de l'art creuen inútil perquè es incompleta. Holbein, per exemple, ens dona un sol aspecte d'Erasme de Rotterdam, en el famós retrat del museu del Louvre: ens el representa de costat; li veiem un ull, una orella, mitja boca; les robes cobreixen tot el cos, fora de la cara i les mans. Un cubista faria més: ens donaria tots els aspectes possibles d'Erasme, reduint els seus elements del cos a imatges geomètriques o a plans que influïren un sobre l'altre barrant-se mutuament o mesclant-se; però nosaltres no podríem imaginar-nos si Erasme tenia el nas llarg o curt, o si tenia aspra o suau la línia de la boca; si tenia els ulls inquietos i brillants o plens d'una profunda calma, coses que Holbein ens diu encara que no'ns mostri ni les idees que tenia sobre Erasme ni en representés més que la mitjàcara esquerra, vista de costat.

El cubisme, encara que pretengui esser una reconstitució més completa dels elements de que un objecte's forma, cau en aquest absurd del sentit lògic: si la nostra retina sols pot recollir una imatge parcial dels objectes es debades volguer-li oferir sobre una tela un intent d'imatge total, perquè aquesta no pot ser compresa per l'ull. L'escultura romana trobada de poc a Tarragona, ens dona una lliçó ben clara: té, aquesta estatua, treballats d'una manera perfecta els plecs del ropatge i, en canvi, l'espatlla està a mig modelar:

Però com l'estatua va fer-se pera esser colocada en una *ornacina*, l'artista treballà sols les parts visibles. Els cubistes han volgut donar lo que ningú demanava, fer veure lo que no cal veure. Prescindeixen — ells que volen obeir a les lleis d'una superior inteligencia — de l'inteligencia mateixa, la qual amb un aspecte sol de les coses que pugui conèixer ja'n té prou pera fer-ne la reconstitució total, perquè totes les coses fins les més deformades, estàn subjectes a una llei d'armonia que fa que ni la part més petita d'un cos sigui independent del seu conjunt. Però en la crònica vinenta en direm encara unes paraules, de l'art cubista.

ALEXANDRE PLANA

ELS DEPORTS

LAWN-TENNIS. — Entrem en el camp del *Catalunya L. T. Club* el diumenge dia 14, pera presenciar les proves finals del concurs organitzat per l'Associació.

Magnífic aspecte. Sota un cel blau puríssim se destaca, amurada de sol, la magnífica *Lawn*. La concurrencia, distingida, va entrant al camp poc a poc, posseïda d'una frèvola inquietut exhibicionista. Donem una volta pera admirar d'aprop la concurrencia de les tribunes. Belles damiseles habillades amb clares *toilettes* primaverals se destaquen entre la nota gris fosca dels trajos masculins. Converses, ademans, mitges paraules, tot indica que han anat allí, no pera admirar l'elegancia i destresa dels jugadors, sinó pera trobar-se entre ells i elles, pera admirar-se, pera criticar-se, i pot-ser, fins i tot, pera aborrir-se, ja que sembla que'l deport favorit de les aristocracies els interessa ben poca cosa.

Comencen les proves finals del Concurs, que ha vingut celebrant diariament desde'l dia 7. Els jugadors s'esforcen en quedar bé. Els estrangers juguen admirablement. Els d'aquí no gaire, segons poguem apreciar en els partits eliminatoris. Els manca molta pràctica, que segurament adquiririen si s'ho prenguessin amb més afició quan no hi ha concursos. No obstant han fet lo que han pogut, logrant alguns tantos. El resultat final, naturalment, els es advers. Guanyen els estrangers per alguns punts en quasi totes les proves.

Heus-aquí el resultat: *Individuals cavallers Campionat Barcelona*: vencedors, Poulin. *Parelles cavallers Campionat Barcelona*: vencedors, Poulin-Cozon. *Individuals senyoretas Campionat Barcelona*: vencedora, miss Carme Witty. *Parelles mixtes de senyoretas i cavallers (amb ventatges)*: vencedora, senyoreta Lluïseta Marnet. *Parelles cavallers (amb ventatja)*, classe A.: vencedors, Warbourg-Herberg. *Classe B.*: vencedors, Muller-Abbt. *Singles Handicap, classe A.*: vencedor Herberg. *Classe B.*: vencedor, Fargons.

Els hèroes de la tarde han estat, sens dubte, els senyors Poulin i Warbourg, que amb llurs magistrals jugades entusiasmen al públic. A ells se deu en gran manera que l'interès no decaigués, com se temia. A ells, i també al nostre senyor Sagnier i altres que, no obstant i tenir que lluitar amb veritables mestres del tennis, han sapigut deixar en bon lloc el pabelló català. La nostra coral felicitació a les senyoretas Marnet i Witty, vencedores, les

quals jugaren d'un modo admirable en les proves finals celebrades al matí.

Acabats els partits i repartits els premis, una orquestra ataca immediatament les voluptuoses notes d'un vals. Gentils parelles comencen a rendir culte a Terpsícore.

Surto al carrer de Muntaner. Cotxes i automòbils passen vertiginosament. Els autos porten velocitats exagerades, anti-urbanes. Seguim carrer avall. En un tancat proper veiem onejar la bandera barcada. Es el camp de *foot-ball* del Club *Barcino*, del C. A. de D. del C. i de l'I. Un tros més avall altres tancats i rètols m'indiquen els camps del *Català*, de l'*Español*, de l'*Universitari*; més lluny el del *Barcelona*, ple de gent en aquests moments en que hi ha hagut el partit amb el *New-Crusaders*. Tots aquest voltants estàn plens de camps de *foot-ball*, de pistes de patinar, de velòdroms ciclistes, de garages automobilistes...

Per què no's podría anomenar un d'aquests carrers *Avinguda dels Deports* o de la Cultura física, per exemple? Aquí que's posen noms tant de qual-sevol manera, me sembla que no seria pas cap idea desbaratada.

NAUTICA. — La manca d'espai ens impossibilita de parlar (com hauria sigut nostre desig) de les festes celebrades diumenge passat pel R. C. de Barcelona amb motiu de llançar-se a l'aigua les dues noves embarcacions que ha adquirit, que són: la iola a quatre rem *Barcino II* i la canoa a dotze rem *Lola*.

Deixo, doncs, pera la setmana entrant el parlar-ne amb un xic d'extensió, així com de les regates que tindran lloc el dia 2 de juny i que per la seva importancia bé mereixen capítol apart.

J. BERTRAN I BALLE

CRÒNICA CIENTÍFICA

Característica dels nostres temps són els maridatges entre ciències que superficialment semblen ben deslligades pera produir aqueixes especialitzacions que fan tant clàssicament ordenada la complexitat intel·lectual moderna.

Es per això que, en nostra terra, el sol anunci de un Congrés d'Higiene Escolar, es ja motiu de gaudança i elogi. Cert es, també, que essent aquest un primer Congrés sobre materia en que molts saben el vent i pocs el torrent, no n'esperavem ni podem citar-ne conclusions definitives que permetin assenyarhi fixament un criteri, i baix aquest punt de vista la tasca efectuada ha si gut principalment una crida als que per la seva professió o per les seves aficions poden ajudar i acompanyar a llurs tasques als pocs que fins avui s'han ocupat a cosa nostra d'aquestes qüestions.

Ja que'l discurs m'hi porta i sense que això signifiqui ombra de menyspreu pera'ls altres, vull remarcar, com va remarcar-la la secció corresponent amb l'únic vot de gracies, la ponencia d'un català, tot donat a Catalunya, el doctor Estrany, sobre la mesura de l'esforç d'atenció en els escolars, i la comunicació del mateix, explicant la seva teoria, satisfactoriament ensajada i aplicada en alguna de

nostres escoles, de la distància focal en les relacions entre mestre i deixebles.

Dos immediats resultats se destaquen entre'ls altres, de l'acció de desvetllament del Congrés. L'un es la creació en nostra ciutat d'una Lliga que's preocupi de les qüestions que a l'Higiene Escolar se refereixin i's cuidi de la seva aplicació en la pràctica; tinc entès que'ls seus primers treballs seràn encaminats a evitar la repetició d'abusos e irregularitats comeses en algú dels passats anys en l'organització de colònies escolars d'estiu per el nostre Ajuntament. L'altra es el planteig (i no cal que parlem de la seva importància) del problema de la educació e instrucció sexuals en les escoles, amb les qüestions anexas sobre la moralitat en la via pública i espectacles, s'ha deixat sobre la taula amb nota de preferent pera'l prop-vinent Congrés que ha de celebrar-se a Madrid l'any 1915.

EMILI CANALS I FERRER

ELS TEATRES

TEATRE DE CATALUNYA: Estrena de L'ESBOGERRADA, comedia en quatre actes de l'Antoni Muntanola

Aquesta comedia del senyor Muntanola, estrenada dissabte passat al teatre Eldorado, es ben fluixa. I sab greu que ho sigui, perquè el seu autor té condicions d'escriptor teatral, que feien esperar d'ell una altra cosa.

L'esbogerrada es una comedia grisa, banal, una obra d'aquelles que no tenen res i que, per lo tant, no valen la pena d'escriure-les. Perquè l'haurà escrita el senyor Muntanola?

Voldríem que aquest se rescabalés aviat de l'equivocació lamentable que representa en ell l'haver donat a l'escena la seva *Esbogerrada*. Si hagués tingut paciència de conservar-la al calaix un quant temps, probablement al tornar-la a llegir l'hauria esquinçada.

X.

MOVIMENT OBRER

LES VAGUES DE BARCELONA. — Una vegada més hem presenciat el fenòmen característic de les lluites socials de nostre país: que en un obrir i tancar d'ulls canviés totalment la situació. De primer semblava que alguns dels conflictes plantejats, especialment el dels tintorers, s'extendria fins a afectar a tots els rams de la seva industria; però en vintiquatre hores tot aquell extens moviment s'ha extingit, de tot aquell foc no'n queden més que unes quantes espurnes isolades que difícilment revifaràn la foguera.

En efecte: heus-aquí el quadro exacte que al terminar la setmana oferien els diversos paros. De tintorerías en vaga no'n quedava més que una, la qual, emperò, continuava treballant amb personal associat i amb esquirois; el ram d'aprestadors i cilindrires no estava en lluita més que en la casa originària del conflicte, la qual també treballava amb antic personal i amb esquirois; la lluita dels cotxers completament terminada, quedant una vuitantena d'associats en vaga forçosa per no haver trobat treball en les cases de llurs antics patrons i el

lock-out dels litògrafs reduït a 6 cases, amb un total de 123 obrers afectats.

Les causes d'aquesta devallada? Són diferents en cada ram. En els tintorers, la manca d'unió, que ja apuntavem en la darrera crònica, els ha portat a una total i humiliant derrota; en el ram d'estampadors i cilindrires, són els obrers els vencedors; els cotxers, mancats de medis de resistència, s'han entregat, després de dos mesos d'una lluita ferma, a llurs patrons, més ben dit, al *trust* del senyor Casany; en el ram dels litògrafs són també vencedors els obrers, els quals han obtingut, al tornar al treball, cridats pels patrons, l'abonament de jornals perduts (tots en algunes cases, d'una setmana en la majoria), qual solució ha ocasionat divergències i dimissions en el sí de l'associació patronal.

Molts comentaris se podrien fer sobre cada una de les solucions que han tingut els diversos conflictes esmentats. Emperò, com que s'ho mereixen més els dels tintorers i cotxers, an ells sols ens referirem.

La ràpida derrota dels tintorers ha causat sorpresa a tothom, fins a la mateixa Junta del Sindicat obrer, que ha publicat en els diaris un historial de la vaga procurant sincerar-se. A què obeï la derrota? Com sempre, com es fatal en els sindicats obrers de nostra terra, a errors de tàctica. Erro de tàctica fou llançar-se a la lluita sense medis de resistència, sense tenir una pesseta en la caixa sindical. Mentres els sindicats obrers de nostra terra no canviïn de tàctica, mentres no llancin per la borda els inconscients predicadors de l'acció directa, seràn febles i serà en ells una trista ironia que vulguin calificar-se de societats de *resistencia*. No es que nosaltres creguem que pera guanyar les lluites obreres, n'hi hagi prou amb tenir una borsa rublerta; però l'exemple dels demés països ens diu que una ben proveïda caixa sindical es el millor element de resistència.

I amb tot hem de dir ben alt i ben clar, que la raó estava del costat dels obrers. Perquè aquests anaven contra un abús ja intolerable dels patrons tintorers: el de l'empleu excessiu per aquests, en les seves cases, d'infants. En efecte, es extraordinari, es realment enorme el nombre de nois que treballen en les tintorerías de Barcelona, rebaixant aixís considerablement el valor del treball en l'ofici. En una crònica anterior ja vaig donar-ne algún dato ben significatiu, però encara me vaig quedar curt, perquè allò es lo oficial, lo comprovat, lo que's veu. Lo que no's veu o al menys lo que no saben o no volen veure'ls inspectors del treball i els senyors de la junta de reformes socials, fou les escandaloses infraccions de la llei de 13 de març de 1900, reguladora del treball de dones i criatures, que's cometien en les tintorerías de Barcelona; lo que no's vol veure es l'indigna explotació de l'infantesa que's comet avui en dit ofici (i en tants altres oficis) a Barcelona, en detriment de la robustesa física i de la cultura intel·lectual i professional de les nostres classes proletàries.

Me manca espai pera parlar amb l'extensió que's mereix i vui fer-ho de la solució deplorable de la vaga dels cotxers. Ho deixarem pera la setmana entrant, en la qual seguraren continuarà la quietut en les files obreres.

R. NOGUER I COMET

ELS HOMES I LES COSES DE CATALUNYA JUTJATS PELS NO CATALANS

Del capítol que en el seu recent llibre Lecturas españolas dedica l'AZORIN an en Pi i Margall

«Don Francisco Pi y Margall es uno de los intelectos más límpidos, coherentes y lógicos que nos ofrece la España contemporánea. La personalidad de Pi y Margall no ha sido todavía debidamente estudiada; no lo ha sido tampoco la de Joaquín Costa; no lo ha sido tampoco — con estar más atrás en el tiempo y haber habido, por lo tanto, margen para ello — la de Mariano José de Larra. Se han creado a propósito de Pi y Margall numerosos tópicos; juzgamos el mayor de ellos el referente a su *frialdad*. Pocos hombres podrán encontrarse de un más intenso *calor interno*, de una mayor efervescencia espiritual que el autor de «Las Nacionalidades». Bastará para demostrarlo echar una ojeada rápida sobre su obra y ver lo que es Pi y Margall como estilista, como filósofo y como político.

Como estilista Pi y Margall es limpio, terso, preciso y conciso. La precisión y la concisión son las características de su prosa. Si en los primeros libros como «La Historia de la pintura» y «La reacción y la revolución» —; si en los primeros libros, repetimos, Pi y Margall es un poco profuso y amplificador, con el tiempo, con la repetida práctica de la lengua castellana, con la lectura repetida de los clásicos, llega a la limpidez y concisión de sus breves artículos del *Nuevo Régimen*. No olvidemos que Pi y Margall comenzó siendo un férvido romántico; en la última parte de su vida — la más fecunda — nuestro autor logra el prodigio técnico de adaptar su fervor y su entusiasmo dentro de formas literarias prístinamente clásicas. Examinados los breves artículos del *Nuevo Régimen* que acabamos de citar, se puede ver — en los principales, en los más típicos — cómo se inicia en ellos el tema plácida y sobriamente, y cómo, en el decurso de tan breve espacio, la idea va ganando en brío, en intensidad, hasta llegar a acabar en un epifonema ardoroso, entusiasta, repleto de vida y de pasión contenidos. En cierto respecto, por el *ritmo espiritual*, íntimo, pueden ser comparados estos sucintos artículos con ciertos sonetos modelos en su género — también *ascensionales*, desde el comienzo hasta el final, — los de Heredia o los de nuestro Argensola, por ejemplo. Estos artículos precisamente, estos artículos henchidos de pasión, de romanticismo, en el buen sentido, son los que han contribuido a formar entre la opinión superficial la fama de frialdad y de impassibilidad del insigne pensador.

El Pi y Margall filósofo está contenido en un brevísimo trabajo literario: en la introducción a los diálogos titulados *Tardes de invierno*. No fué Pi un filósofo profesional, digámoslo así; pero a su política corresponde una filosofía, una concepción filosófica del mundo y de la vida en armonía con ese sistema político. A esa filosofía complementaria, y que corre por el subsuelo de su política, nos referimos. Añadamos que para hacer un estudio completo y exacto de Pi y Margall sería preciso es-

tudiar sus inspiradores y maestros espirituales. Dos filósofos han influido principalmente sobre el pensamiento de Pi: uno, Hegel, y otro, Herder. De Hegel ha tomado Pi el eterno y misterioso *devenir* que anima su concepción social; de Herder, espíritu brillante, su amor a la Naturaleza y el sentimiento entusiasta y fervoroso de una espléndida palingenesia humana.

En la introducción a las *Tardes de invierno* Pi y Margall traza el cuadro de un paisaje nevado. En una casa rústica un anciano charla con unos niños. Todo es silencio augusto en la Naturaleza; las montañas aparecen blancas a lo lejos; el campo entero es una inmensa sábana blanca. Dentro, las llamas lamen las negras paredes del hogar. El anciano va preguntando a cada niño lo que quisiera ser en la vida. Nada tan bello, tan profundo, tan conmovedor como estas páginas del gran estilista. Va cayendo la tarde; llegan las sombras del crepúsculo; comienzan a brillar las primeras estrellas en la inmensidad fosca; en el hogar las llamas se han apagado y sólo un tenue resplandor azul flota sobre los tueros. En este momento, el anciano, que ha estado discurriendo sobre el porvenir de estos niños, queda arrobado ante la contemplación del campo: la luz difusa del crepúsculo, el silencio profundo, las siluetas de las lejanas montañas, el reposo de la Naturaleza, todo, en fin, entra en su espíritu. «Siento sumergida toda mi alma, todo mi ser — exclama — en este mundo que *vive de mi vida* y encierra hasta en la dormida piedra al espíritu de Dios, *que adquiere en mí la conciencia de sí mismo*. ¡Silencio, silencio! No interrumpáis mi éxtasis. No trocaría por él la corona de los héroes.» En las frases subrayadas se expresa el pensamiento filosófico de Pi: o sea su hegelianismo, su spinosismo, el sentido de la substancia, para él, immanente y eterna.

Lamentamos tener que ir abreviando nuestras indicaciones. Las ideas políticas de Pi y Margall se hallan expresadas terminantemente en el libro *La reacción y la revolución*, publicado en 1855; a ese libro hace referencia al ratificar en 1897, en les *Cartas íntimas*, las ideas allí expuestas. El ilustre político, en 1855, se mostraba partidario del poder del Estado, pero sólo «como una necesidad muy pasajera.» Fundamentalmente, Pi y Margall era un entusiasta de una sociedad fundada sobre el consentimiento, sobre el libre acuerdo, con exclusión de todo medio coactivo. En 1897, haciendo Pi alusión a aquellas ideas de antaño, añade, después de ratificarlas plenamente: «Más yo, querido Carlos, estaba lejos de creer que ni de pronto ni por un golpe revolucionario se pudiese llegar a constituir *sin poderes* sociedad alguna.» Es decir, que en tanto que Pi y Margall acepta un estado social basado sobre el poder, pero lo más racionalmente posible y desde luego como una mera etapa, ansía, allá para el porvenir remoto, una sociedad de libertad absoluta, constituida sobre el consentimiento mutuo, sobre el recíproco y amoroso acuerdo.»